

Minister van Buitenlandse Zaken, U. Rosenthal
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Cc. Ministerie van Buitenlandse Zaken Dhr. L. Veer, mevr. J. Faber
Ministerie van Economische Zaken Landbouw & Innovatie, Dhr. H. Bleker

Amsterdam, 17 september 2012

Betreft: Implementatie van de UN Guiding Principles on Business and Human Rights

Geachte heer Rosenthal,

Het MVO Platform wil u graag een aantal suggesties en overwegingen meegeven voor het implementatieplan van de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP) waar de Nederlandse overheid momenteel aan werkt. De suggesties hebben betrekking op 1) coherentie van overheidsbeleid, 2) *due diligence*, 3) overheidssteun en 4) genoegdoening voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen.

1. Coherentie beleid

Het *duty to protect* hoofdstuk van de UNGP vraagt overheden om in alle vormen van beleid en wetgeving die het bedrijfsleven betreffen, de bescherming van de mensenrechten mede tot uitgangspunt te maken. Het is dus noodzakelijk mogelijke incoherenties tussen de UNGP en een brede waaier aan overheidsbeleid en handelsverdragen op te sporen, en waar nodig dit beleid aan te passen. Ook zullen mechanismes in het leven geroepen moeten worden om coherentie van toekomstig overheidsbeleid met de UNGP te waarborgen.

Belangrijke concrete stappen in dit verband zijn:

- een periodieke *mapping* en *assessment* van alle beleid waarbij een relatie met het bedrijfsleven bestaat waarbij mogelijke incoherenties worden opgespoord;
- waar nodig beleid en wetten in overeenstemming brengen met de UNGP;
- het opnemen van een UNGP coherentiecheck in procedures voor de ontwikkeling en aanname van nieuw beleid en verdragen zodat coherentie in de toekomst gegarandeerd is;
- het aanstellen van een coördinator of aanspreekpunt die bovenstaande processen ondersteunt en monitort.

2. Due diligence

Due diligence is een kernbegrip in het *responsibility to respect* hoofdstuk van de UNGP. Tevens is het een taak van de overheid, in het kader van haar *duty to protect*, om bedrijven te bewegen *due diligence* toe te passen.

Due diligence betekent dat bedrijven er alles aan moeten doen om schendingen op het gebied van milieu, arbeid en mensenrechten binnen het bedrijf en haar bedrijfsrelaties te voorkomen en waar schendingen zich voordoen zich in te spannen om de situatie te verbeteren. Momenteel wordt er door veel partijen gewerkt aan de uitwerking van praktijkrichtlijnen voor *due diligence*. Wij zijn van mening dat ook de overheid een actieve rol dient te spelen in het verduidelijken van de verwachtingen en pleiten voor het geven van nadere materiële richtlijnen voor *due diligence* waarbij:

- ketenbenadering essentieel is. De herziene OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen stellen expliciet dat het *due diligence* principe toegepast moet worden in de hele productieketen, vooral bij die onderdelen waar problemen of risico's het meest waarschijnlijk zijn;

- ook in bredere zin wordt gekeken naar relaties van het bedrijf. Wanneer een bedrijf profiteert van schendingen door deze relaties kan dit gezien worden als medeplichtigheid¹.

De overheid dient verder afspraken te maken met bedrijven in risicosectoren. Dit gebeurt momenteel incidenteel bijvoorbeeld in de kledingindustrie naar aanleiding van herhaalde berichten over misstanden². Dergelijke inzet zou een permanent karakter moeten krijgen in het kader van de bevordering van *due diligence*. Te ondernemen stappen:

- het maken van nadere afspraken met bedrijven in risicosectoren;
- het vastleggen in beleid en regelgeving van elementen van *due diligence* zoals rapportage-eisen die tevens betrekking op de keten hebben³;
- hierbij dient een ruime interpretatie van het begrip 'in Nederland gevestigd' te worden gehanteerd. De vele, soms ondoorzichtige juridische structuren waarmee ondernemingen hun activiteiten onderbrengen mogen er niet toe leiden dat bedrijven met een duidelijke link met Nederland niet onder de Nederlandse *duty to protect* vallen. Ook bedrijven die hier gevestigd zijn en hun hoofdzetel elders hebben evenals activiteiten elders, die vanuit een Nederlandse vestiging worden gefinancierd of aangestuurd, dienen te worden inbegrepen.

3. Overheidssteun aan bedrijven

Bovenstaande geldt voor alle bedrijven. Zonder daaraan afbreuk te willen doen, zijn wij van mening dat beleid gericht op het in praktijk brengen van *due diligence* met voorrang en het meest vergaand in praktijk gebracht dient te worden waar het gaat om bedrijven die een vorm van overheidssteun ontvangen. Dit principe is inmiddels geaccepteerd en een recent ontwikkeld formeel beoordelingskader voor het OS bedrijfsleveninstrumentarium moet leiden tot effectieve uitvoering en controle. Dit zijn belangrijke stappen. Aanvullend bepleitten wij:

- in dit beleid nadrukkelijk het *due diligence* begrip zoals hierboven (§2) beschreven op te nemen en nader uit te werken;
- het consulteren van onder meer maatschappelijke organisaties over de uitvoering van het beleid;
- het nieuwe beleid voor het financieel buitenlandinstrumentarium uit te breiden naar andere vormen van overheidssteun, diplomatieke steun, handelsmissies, staatseigendom, duurzaam inkopen etc.;
- onafhankelijk toezicht in te stellen op de naleving van de OESO-richtlijnen door bedrijven met overheidssteun en hierover publiekelijk te rapporteren;
- consequenties te verbinden aan het niet voldoen aan de OESO Richtlijnen. In eerste instantie door tijdsgebonden procesafspraken tot verbetering, maar bij het uitblijven van resultaat, ook met mogelijkheden sancties zoals terugbetaling en uitsluiting van vormen van overheidssteun.

4. Genoegdoening voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen

In de implementatie van het *access to remedy* hoofdstuk heeft de overheid een belangrijke verantwoordelijkheid. Uiteraard is het Nationaal Contact Punt (NCP) voor de OESO Richtlijnen een instrument dat hierbij een rol speelt. Ons inziens is het wenselijk dat aanvullende functies worden vervuld, al dan niet uitgevoerd door het NCP. Nederland zou een voorbeeld kunnen nemen aan de Deense overheid die onlangs aanvullende taken⁴ heeft ondergebracht bij het NCP.

¹ As a non-legal matter, business enterprises may be perceived as being "complicit" in the acts of another party where, for example, they are seen to benefit from an abuse committed by that party'. UNGP, p. 17.

² Zie onder meer de motie Braakhuis over de kledingsector <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26485-135.html>

³ Eerder genoemde motie Braakhuis vraagt om ketentransparantie in de kledingsector.

⁴ Het mandaat van de Deense bemiddelingsinstantie zal onder meer behelzen: het zelf aandragen van casussen en het instellen van onderzoek ook als partijen geen bemiddeling willen. Ernstige schendingen kunnen met een snellere procedure leiden tot onderzoek een uitspraak.

Het MVO Platform is daarnaast van mening dat mogelijkheden voor slachtoffers om langs juridische weg genoegdoening in Nederland te halen, versterkt moeten worden waaronder het uitbreiden en verhelderen van de aansprakelijkheid van bedrijven. Wij pleiten daarom voor:

- het instellen van een ombudsmanfunctie, al dan niet middels uitbreiding van het NCP. Functies die vervuld dienen te worden zijn onder meer: zelfstandig uitvoeren van onderzoek, het afspreken van schadeloosstellingen voor gedupeerden en het toezien op het naleven van de gemaakte afspraken⁵;
- het uitbreiden van de wettelijk vastgelegde zorgplicht van bedrijven en bestuurders⁶;
- transparantieverplichtingen m.b.t. juridische en organisatorische structuren van multinationale ondernemingen en m.b.t. impact van bedrijfsactiviteiten op mensenrechten en milieu;
- financiële steun voor slachtoffers die in Nederland hun recht willen halen;
- geen inmenging van Nederland in rechtszaken tegen Nederlandse bedrijven die door slachtoffers worden aangespannen, met als consequentie de mogelijkheden voor slachtoffers om in het buitenland hun recht te halen te beperken⁷.

Tot slot spreken we de hoop uit dat het proces om te komen tot een implementatieplan evenals de uitvoering ervan transparant zal verlopen en mogelijkheden biedt tot (multistakeholder)consultatie.

Met vriendelijke groet,

Namens het MVO Platform,
Suzan van der Meij
Gerard Oonk

⁵ Voor meer suggesties met betrekking tot een ombudsman zie onze brief voor het AO van 27 april 2011: http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_3660-nl

⁶ zie onze inbreng voor de hoorzitting van 14 januari 2010: http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_3318-nl

⁷ Zie onze brief over de Nederlandse inmenging in de rechtszaak tegen Shell: http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_3792-nl

